



UiO : Universitetet i Oslo

Om Autonomi

IN3220

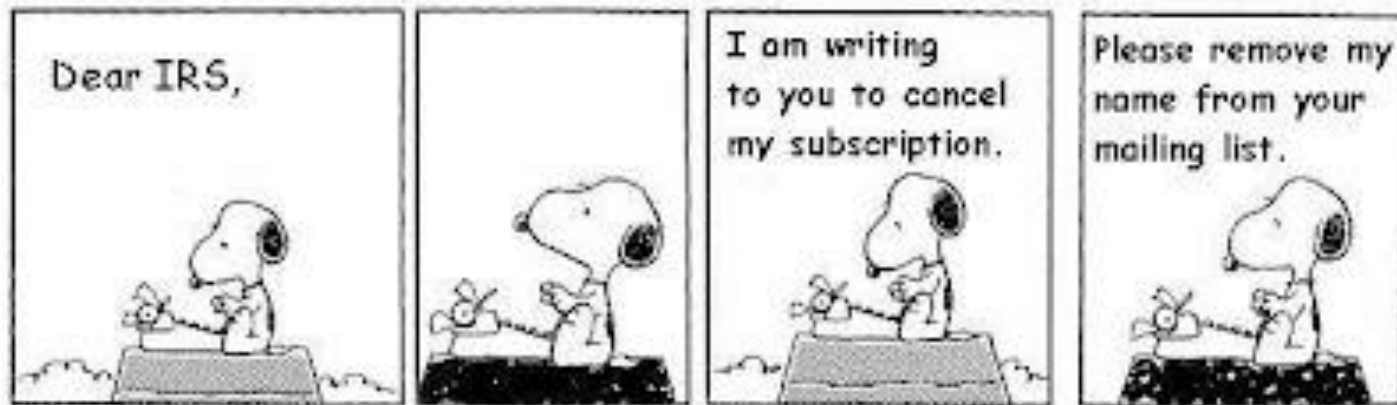
17. Sept 2026

Guri Verne

[guribv@ifi.uio.no](mailto:guribv@ifi.uio.no)

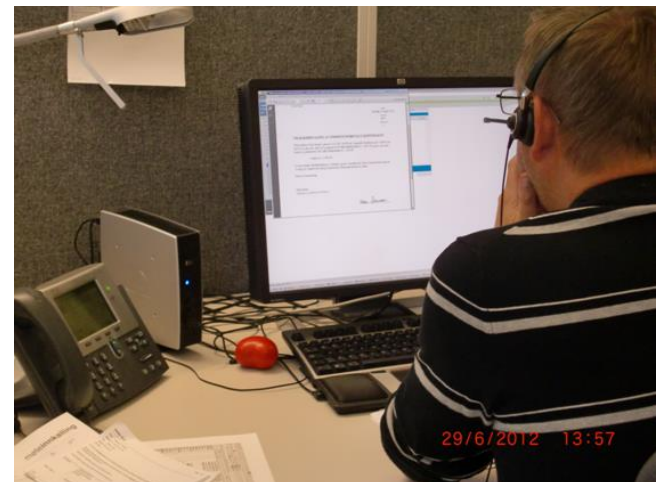


Hva blir vanskelig med skattemeldingen?



## Skatteetatens telefonveilederne i aksjon

- Hjelper med å nøste opp og foreslå handlinger innringer kan gjøre
- «Oversetter», fortolker og forklarer lover og regler
- Minner om regler som kan være relevante
- Minner om oppgaver innringer kan gjøre
- Veilederne ser seg selv som talspersoner for innringerne
  - Purrer internt
- Vurderer innringers behov og forutsetninger, og tilpasser hjelpen
  - Greve eller gjør-det-selv



## Autonomi helt alene? To måter å hjelpe på

A woman calls and opens by saying that she needs to make some changes in her tax card. The advisor replies by asking her if she knows that she can do it online herself. She immediately replies “*Oh is that possible*”.

The caller opens the conversation by saying that he is a single father and that “Everyone I talk to say that I pay very much tax”. He states that he does not understand advance tax and percentage tax. ... ..

“I will help you here and now”

## Autonomi helt alene? To måter å hjelpe på

- Greve-autonomi

A woman calls, and opens by saying that she needs to make some changes in her tax card. The advisor replies by asking her if she knows that she can do it online herself. She immediately replies “*Oh is that possible*”.

- Gjør-det-selv-autonomi

The caller opens the conversation by saying that he is a single father and that “Everyone I talk to say that I pay very much tax”. He states that he does not understand advance tax and percentage tax. ... ..

“I will help you here and now”

## Relasjonell autonomi

Hjelpe-relasjoner kan øke andres autonomi

Mackenzie C, Stoljar N (2000) Autonomy refigured. In *Relational Autonomy* (Mackenzie C and Stoljar N, Eds), pp. 3-32, Oxford University Press, Oxford 3-32

Mol A (2008) *The Logic of Care: Health and the Problem of Patient Choice*, Routledge

## Snakk med naboene

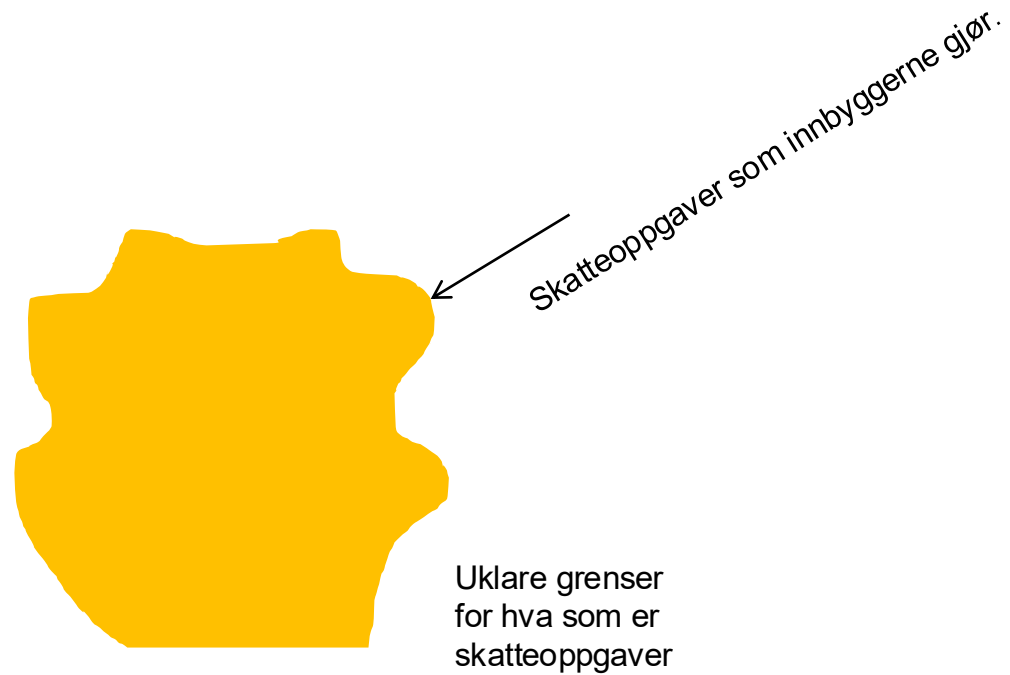
En psykiatrisk pasient vil ikke stå opp, og hans valg respekteres av legen. Han blir liggende i sengen så lenge han selv vil.

En annen dag han ikke vil stå opp, tenker legen at kanskje noe plager ham, og ber en sykepleier ta en prat med ham. De vil prøve å finne ut hva behovet hans er – kanskje noe er vanskelig å ta opp for ham.

Hva gir (mest) autonomi for pasienten?

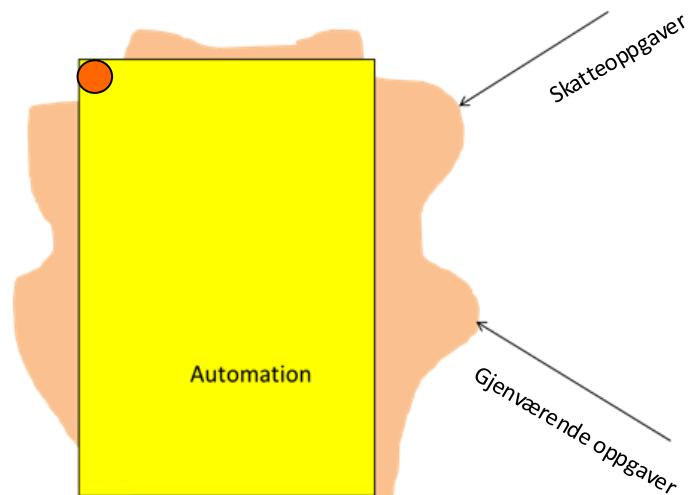
Kjenner dere igjen de to typene autonomi?

## Når automatisering ikke strekker til: Skatteautomatiseringens ironi



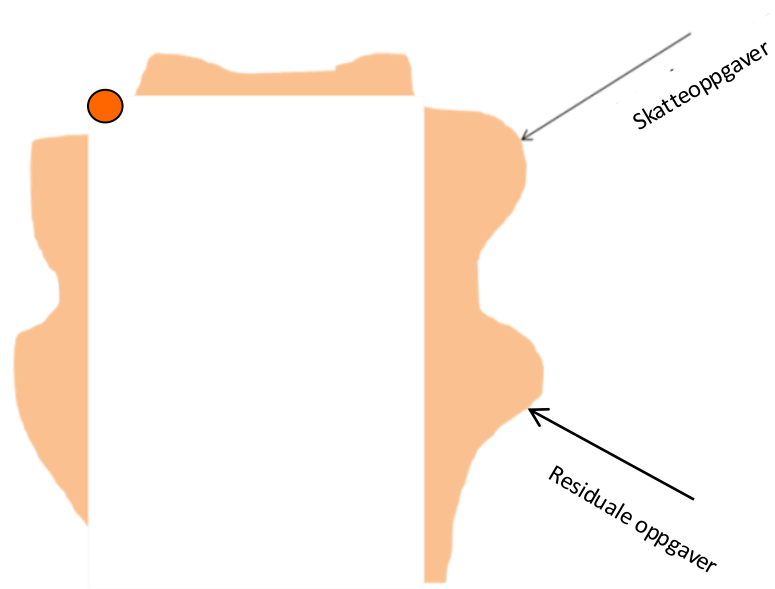
(Inspirert av Bainbridge 1983)

Nye oppgaver blir introdusert

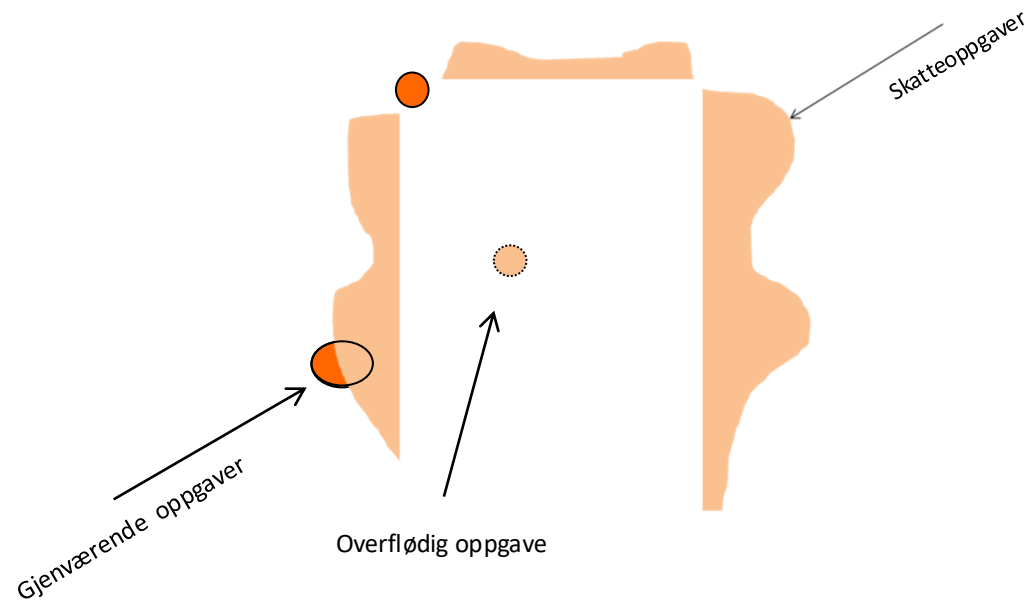


Automatisering er regelstyrt.

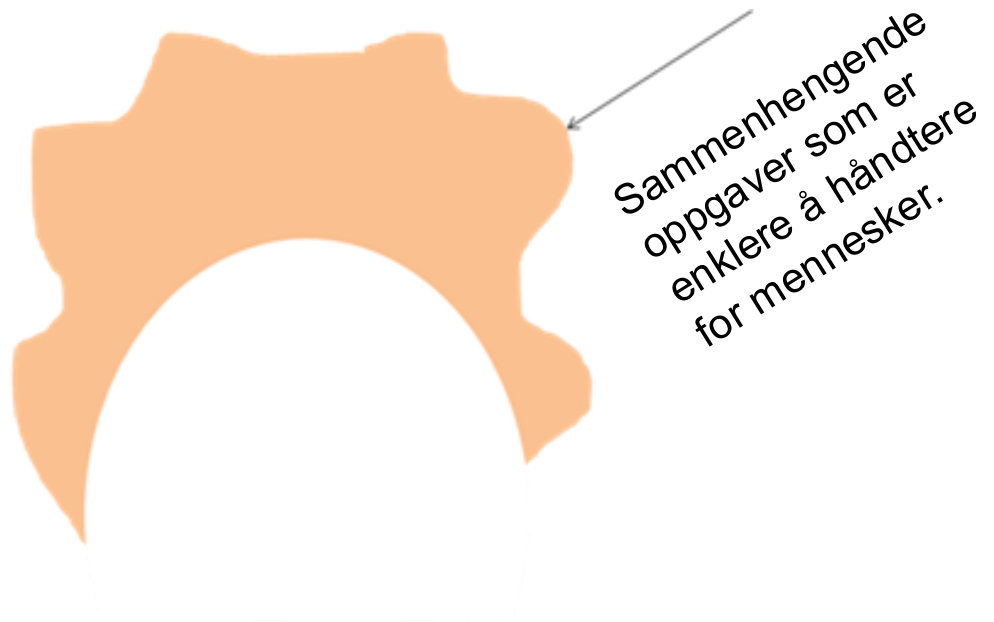
## Gjenværende oppgaver for mennesker



## Tidligere og nye oppgaver



## Design fra et innbyggerperspektiv



Design rettes mot å lage  
sammenhengende oppgaver for et  
menneske

## Design for autonomi

- Lett tilgjengelig oversikt over personlige skattemessige forhold
- Oversikt over historiske data
- Vise rom for handlinger og valgmuligheter.
- Identifisere manuelle oppgaver.
- Forklare automatiserte oppgaver
- Simuleringsverktøy for å illustrere konsekvenser av handlinger eller livshendelser
- «yr.no» for skatt?

# Diskusjon

- Vil det alltid være noe igjen å gjøre ved automatisering?
- Hvordan skal vi lære noe om noe som er automatisert ?



## Selvkjørende Autonome biler

- Er det bilen eller passasjeren som er autonom?

### Bil eller blikkboks?

*Å skape handlingsrom i uforutsette situasjoner for reisende  
med delt selvkjørende bestillingstransport*

Kristian Arnesen Vik



Tabell 5.3: Oppsummering av analyse av en passasjers oppgaver som blir påvirket av at sjåføren blir automatisert

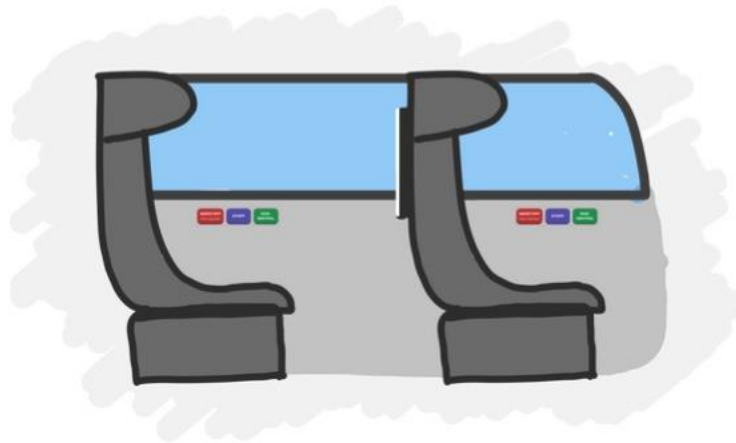
| Oppgavebeskrivelse                                                                                              | Ny | Endres | Frafaller |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--------|-----------|
| Fysiske oppgaver som å komme seg til kjøretøyet, plassering av bagasje, åpning av dør og påsetting av setebelte | X  | (X)*   |           |
| Rapportering av mangler ved kjøretøy                                                                            | X  |        |           |
| Situasjonsbaserte oppgaver i tilknytning til håndtering av medpassasjerer (ansvarsrolle)                        | X  |        |           |
| Kommunisere ønske om endret rute/destinasjon, stopp eller avbrytelse av tur                                     |    | X      |           |
| Kommunikasjon om detaljer ved av- og påstigning                                                                 |    | X      |           |
| Kontroll over kupémiljø                                                                                         |    | X      | (X)**     |
| Lokalisering av kjøretøy ved henting                                                                            |    | X      |           |
| Sosialisering med sjåfør                                                                                        |    |        | X         |

\* Noen av disse vil heller endres, dersom det er implementert automatiserte erstatninger

\*\* Frafaller dersom bilen ikke tilbyr passasjerer denne muligheten



*Figur 7.2: Skisse for knappene som er fysisk tilgjengelige ved siden av hvert sete i kjøretøyet*



*Figur 7.3: Skisse for fysisk plassering av knappene fra figur 7.2*

Masteroppgave

# Null sjåfør, null stress?

En studie om trygghet hos brukeren når kollektivtransporten kjører seg selv

**Kristine Opsal**

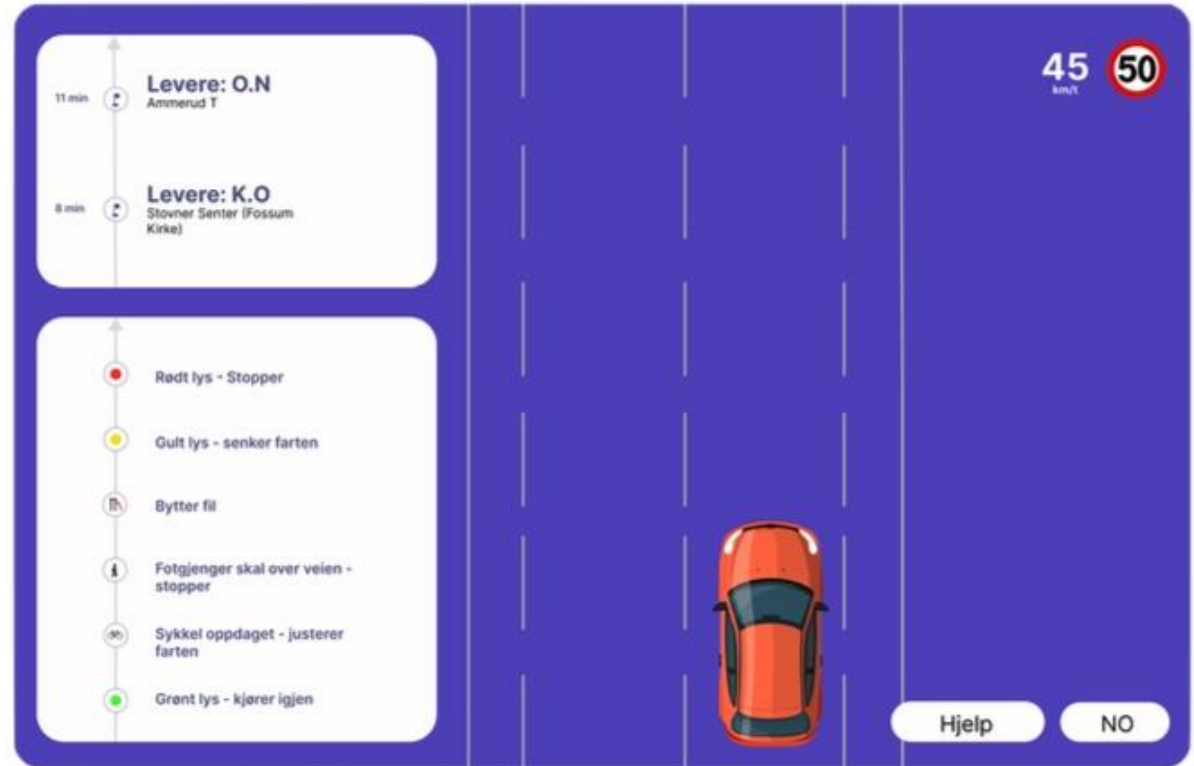
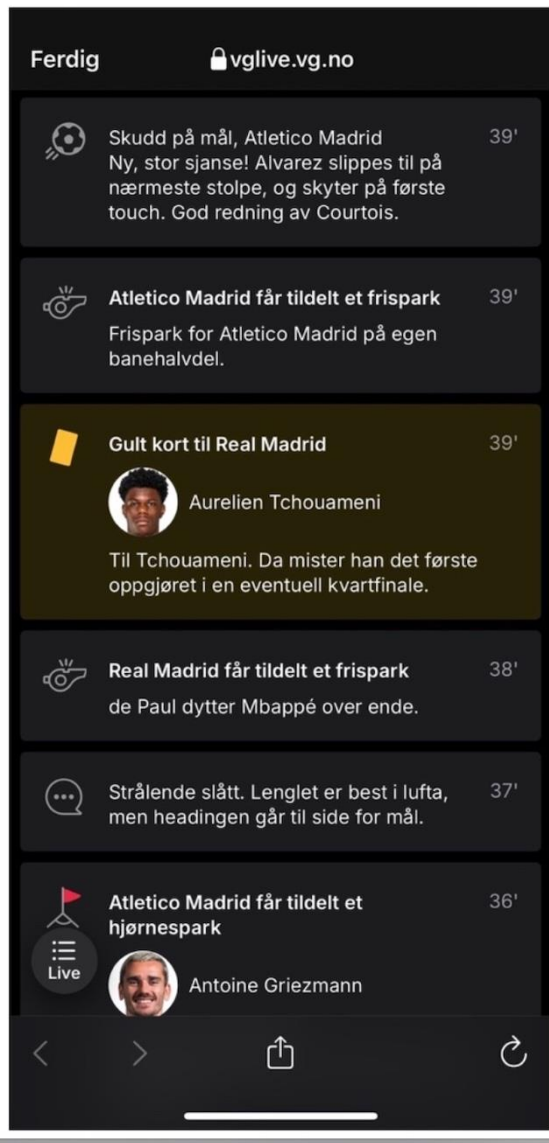
Informatikk: Design, bruk og interaksjon

60 studiepoeng

Institutt for Informatikk

Det matematisk-naturvitenskapelig fakultet





Figur 7.4 - Mid-fidelity prototype av den digitale løsningen laget i Figma (Skjermdump)

Sanntidstolkning av  
fotballkamp ...

... Ga inspirasjon til  
prototypen til Kristine

Masteroppgave

# Kvinner trygghetsopplevelse i delt selvkjørende transport

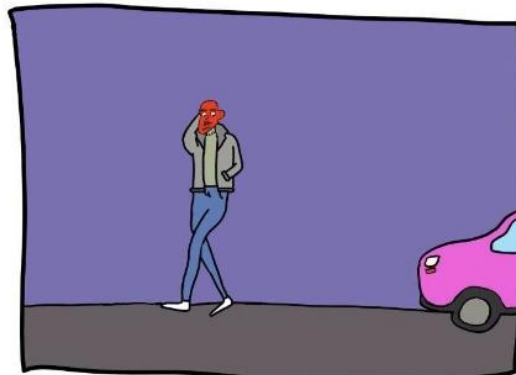
Brukerperspektiv og utradisjonelle designalternativer

Anne Lise Holst

Informatikk: design, bruk, interaksjon  
60 stp

Institutt for informatikk  
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet





Vi kan hjelpe folk for å støtte deres autonomi.

Vi kan designe for å støtte autonomi på flere måter.